

Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutuminen vuonna 2023

YTHJ 22.03.2024 § 17
5/00.01.02/2023

Valmistelija

Terveysvalvonnan johtaja Sampsa Kinnunen,
sampsu.kinnunen@savonlinna.fi, p. 044 775 4752

Selostus

Valtioneuvoston asetuksessa kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (655/2006) säädetään, että kunnan valvontaviranomaisen on laadittava toiminnastaan suunnitelma ja seurattava sen toteutumista vuosittain. Itä-Savon alueellinen ympäristöterveydenhuoltojaosto on hyväksynyt vuoden 2023 valvontasuunnitelmien päivityksen kokouksessaan 13.1.2023 § 4.

Monijäsenisen toimielimen on vuosittain arvioitava valvontasuunnitelmien toteutumista ja siinä tarkastellaan mm. tarkastusten kattavuutta, tarkastusten ja näytteiden määrää ja valvonnasta saatavien tulojen kohdentumista. Lisäksi on arvioitava voimavarojen riittävyyttä suhteessa tarpeeseen. Toimielimen hyväksymä selvitys on lähetettävä aluehallintoviranomaiselle (AVI) sekä tiedot on täydennettävä Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA) vuosittain maaliskuun loppuun mennessä.

Vuoden 2023 toteuman raportointiin tiedot tulevat pitkälti ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen tiedonhallintajärjestelmä Vatin:n kautta. On huomioitavaa, että vuoden 2019 alussa käyttöön otettu valtakunnallinen tiedonhallintajärjestelmä Vatin käyttöönoton ja kehitystyön ongelmat näkyivät vielä osin vuoden 2023 suoritteiden kirjaamisessa sekä viranomaistoiminnassa. Ohjelman päivitykset, kehitystyö ja laskutukseen liittyvät ongelmat aiheuttivat kunnissa työskenteleville viranhaltijoille paljon ylimääräistä työtä ja mm. ohjelmaan kirjautuneiden kohteiden lukumäärä poikkeaa päivitystyöstä huolimatta edelleen paikallisesti tunnustetuista kohdemääristä. Eläinlääkintähuollon arviointiraportti laaditaan vielä erillisenä dokumenttina.

Eri lainsäädäntöjen tunnusluvuissa esitetään valvontasuunnitelmassa esitetyt kohdemäärät, tavoitteet sekä valtakunnallisesta tiedonhallintajärjestelmä Vatista saadut tarkastustiedot.

Elintarvikelain mukainen valvonta v. 2023

Kohdemäärä suunnitelmasta	Kohdemäärä Vatista	Suunniteltu tarkastusmäärä	Tehdyt suunnitellut tarkastukset	Valvontatulot €
1110	885	447	228	76 170 €

Elintarvikevalvonnassa tehtiin vuonna 2023 yhteensä 287 tarkastusta (huoneisto ja alkutuotanto) sisältäen suunnitellut ja suunnittelemattomat tarkastukset (vuonna 2022 tarkastusten kokonaismäärä oli 257, vuonna 2021 tarkastusten kokonaismäärä oli 284, vuonna 2020 tarkastusten kokonaismäärä oli 228). Elintarvikevalvonnan suoritteiden kokonaismäärä oli vuonna 2023 oli 616 kpl (vuonna 2022 oli 535 kpl, vuonna 2021 oli 482 kpl ja vuonna 2020 oli 485 kpl). Elintarvikelain mukaisesta suunnitelmallisesta valvonnasta toteutui 51 % (suunniteltu 447 tarkastusta,

tehty 228 tarkastusta) (2022 toteuma 49 %, 2021 toteuma 68 %, 2020 toteuma oli 36 %).

Suunnitelman mukaisia Oiva-tarkastuksia tehtiin yhteensä 182 kpl 157 eri valvontakohteeseen (vuonna 2022 tarkastuksia 216 kpl 187 valvontakohteeseen, vuonna 2021 tarkastuksia 219 kpl 186 valvontakohteeseen, vuonna 2020 tarkastuksia 160 kpl 139 valvontakohteeseen). OIVA-tarkastusten arvosanat jakautuivat siten, että 86 % oli oivallisia tai hyviä, 14 % sai korjattavaa kehotuksen tai huonon arvosanan.

Ruokamyrkytyspäilyjä oli 5 kpl. Elintarvike- ja pintapuhtausnäytteitä otettiin vuonna 2023 53 kpl (2022 41 kpl, 2021 0 kpl, 2020 31 kpl, 2019 elintarvikenäytteitä otettiin 41 kpl).

Elintarvikevalvontaan käytettiin vuonna 2023 kokonaisuudessaan noin 825 henkilötyöpäivää (2021 käytettiin 810 htpv, 2020 käytettiin 800 htpv, 2019 käytettiin 770 htpv).

Elintarvikevalvonnassa oli vuonna 2023 huomattavan paljon elintarvikehuoneistojen ilmoitusten käsittelyjä (83 kpl). Lisäksi laskutuksen käyttöönotto sekä organisaatiomuutos veivät merkittävästi resursseja. Valvontatuloista 57 % muodostui perusmaksuista. Laskutus saatiin toimimaan vasta syksyllä 2023. Kohdetietojen päivitys laskutusta varten, VATI-järjestelmän ongelmat, koulutus ja toimijoiden neuvonta sekä uuden tarkastajan perehdytys valvontakohteisiin veivät myös resursseja.

Terveydensuojelulain mukainen valvonta v. 2023

Kohdemäärä suunnitel- masta	Kohdemäärä Vatista	Suunniteltu tarkastus- määrä	Tehdyt suunnitellut tarkastukset	Valvontatulot €
403	406	147	79	77 370 €

Terveydensuojelulain mukaisia tarkastuksia tehtiin vuonna 2023 yhteensä 133 kpl (118 kpl vuonna 2022, 145 kpl vuonna 2021), joista valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin 79 kpl (75 kpl 2022, 72 kpl 2021).

Suunnitelman mukaisista tarkastuksista toteutui 54 % (44 % vuonna 2022, 43 % vuonna 2021) ja tarkastusten kattavuus oli 20 % (16 % vuonna 2022, 17 % vuonna 2021). Terveydensuojelun valvontatyöajasta käytettiin suunnitelmalliseen valvontatyöhön 55 % (suunniteltu 34 %).

Terveydensuojelun valvontaan liittyviä näytteitä otettiin yhteensä 1 233 kpl (1 104 kpl vuonna 2022, 1 059 kpl vuonna 2021). Lainsäädännön edellyttämä viranomaisnäytteenotto toteutui kokonaisuudessaan.

Vuonna 2023 terveydensuojelun työaika jakaantui talousveden valvontaan liittyviin asiakokonaisuuksiin, ensisijaisten tilojen Legionellan valvontaprojekteihin ja ohjeistukseen, valvontakohteiden sisäilma-asioihin, hakemusten ja ilmoitusten käsittelyyn (30 kpl), asiakkaille annettavaan neuvontaan ja opastukseen sekä sidosryhmäyhteistyöhön. Lausuntoja annettiin 70 kpl (47 kpl vuonna 2022, 65 kpl vuonna 2021,). Asumisterveyteen ja sisäilma-asioihin liittyviä tarkastuksia tehtiin 44 kpl (42 vuonna 2022, 60 vuonna 2021). Terveydensuojelun viranhaltijat osallistuivat moniin erilaisiin työryhmiin vuoden 2023 aikana.

Tupakka- ja lääkelain (nikotiini) mukainen valvonta v. 2023

Kohdemäärä suunnitel- masta	Kohdemäärä Vatista	Suunniteltu tarkastus- määrä	Tehdyt suunnitellut tarkastukset	Valvontatulot €
97	97	49	23	40 835 €

Tupakkalain suunnitelman mukaisesta valvonnasta vuonna 2023 toteutui 47 % (33% vuonna 2022, 30 % vuonna 2021, 51 % vuonna 2020).

Tupakkalain mukaisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 23 kpl (17 kpl vuonna 2022, 20 kpl vuonna 2021, 23 kpl vuonna 2020). Lääkelain mukaisia tarkastuksia tehtiin 12 kpl.

Suunnitelmallinen valvonta kohdistui tupakkatuotteiden myyntipaikkoihin. Näytteitä ei otettu.

Tupakka- ja lääkelain mukaiseen valvontatyöhön käytettiin vuonna 2023 yhteensä noin 58 henkilötyöpäivää (47 htpv vuonna 2022, 40 htpv vuonna 2021, 46 htpv vuonna 2020). Suunnitelmalliseen valvontaan käytettiin 27 htpv. Valvontasuunnitelmassa oli arvioitu tupakkalain mukaiseen kattavaan suunnitelmalliseen valvontaan tarvittavan vähintään 45 htpv. Käytetystä työajasta valtaosa meni laskutukseen sekä lupahakemusten käsittelyyn.

Eläinlääkintähuoltolain mukaisen suunnitelman arviointi 2023

Liitteessä A. on esitetty Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon eläinlääkinnän valvontasuunnitelman arviointiraportti vuodelta 2023.

Yhteenveto ja toimenpiteet

Vuosi 2023 oli organisaatiomuutoksen vuosi ja se vaikutti merkittävästi toimintoihin. Tapahtunut organisaatiomuutos vaati resursseja, mitkä olivat pois varsinaisesta valvonnasta, ohjauksesta, opastuksesta ja asiakaspalvelusta.

Tehty valvonta kohdennettiin kaikkiin ympäristöterveydenhuollon edellä mainittuihin toimialoihin riskiperustepainotteisesti eli käytetyt valvontaresurssit keskitettiin niihin kohteisiin, joissa terveydelliset riskit katsottiin olevan suurimmat.

Maksullisuus toteutui ilmoitus- ja hyväksymismenettelyiden osalta kattavasti. Vuonna 2023 erilaisia maksuja perittiin terveysvalvonnassa yhteensä 194 375 € (2022 noin 189 000 €, 2021 noin 120 000 €, 2020 noin 114 000 €, 2019 noin 127 000 €). Toimintalaskutusten jakautuminen eri toimialojen kesken on esitetty alla olevassa taulukossa. Samassa taulukossa on esitetty myös voimavarojen jakautuminen eri lainsäädäntöjen kesken.

Terveysvalvonta	Perityt maksut €	Voimavarojen jakautuminen %
elintarvikelaki	76 170 €	53 %
terveydensuojelulaki	77 370 €	43 %
tupakka- ja lääkelaki	40 835 €	4 %
YHTEENSÄ	194 375 €	100 %

Saaduilla maksutuloilla on katettu ympäristöterveydenhuollon menoja, pääasiassa hankitut tulot ovat menneet kuntaosuuksien pienentämiseen.

Kokonaisuudessaan ympäristöterveydenhuolto toimii valvonnan, ohjauksen ja opastuksen osalta resurssivajeessa, mikä näkyy osaltaan asiakaspalvelussa jonojen kasvamisena, riittämättöminä tarkastusmäärinä mutta myös henkilöstön työssäjaksamisessa sekä työhyvinvoinnissa. Alati muuttuva ja kehittyvä ympäristöterveydenhuollon työnkuva, lainsäädäntömuutokset sekä tiedonhallinta vaativat jatkuvaa henkilöstön lisäkoulutusta sekä toimintaa täydentävien resurssien käyttöä. Tästä syystä suunnitelmallisen valvonnan kautta kertyvät maksut on syytä kohdentaa entistä tarkoituksenmukaisemmin toiminnan ja asiakaslähtöisen palvelun turvaamiseksi ja kehittämiseksi esim. kohentamalla henkilöstöresursseja. Lisähenkilöstön tarvetta onkin alueellisessa ympäristöterveydenhuoltojaostossa jo tarkasteltu ja asia on vireillä. Myös henkilöstön työhyvinvointia sekä työssäjaksamista on kehitettävä. Tulevaisuuden tavoitteena on pyrkimys asiakaslähtöiseen palveluun sekä suunnitelmallisen toiminnan tehostumiseen.

Esittelijä	Terveysvalvonnan johtaja Kinnunen Sampsa
Päätösehdotus	Alueellinen ympäristöterveydenhuoltojaosto hyväksyy ympäristöterveydenhuollon vuoden 2023 valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin ja siihen liittyvät toimenpide-ehdotukset.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Tiedoksi	Itä-Suomen aluehallintovirasto
Toimenpiteet	